

PAPER-II
SANSKRIT TRADITIONAL SUBJECTS

Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) _____
(Name) _____
2. (Signature) _____
(Name) _____

OMR Sheet No. :
(To be filled by the Candidate)

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--	--

(In figures as per admission card)

Roll No. _____
(In words)

J A 0 7 3 1 7

Time : 1 ¼ hours]

[Maximum Marks : 100

Number of Pages in this Booklet : 12

Number of Questions in this Booklet : 50

Instructions for the Candidates

1. Write your roll number in the space provided on the top of this page.
2. This paper consists of fifty multiple-choice type of questions.
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
 - (i) To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
 - (ii) **Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given.**
 - (iii) After this verification is over, the Test Booklet Number should be entered on the OMR Sheet and the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
 - (iv) The test booklet no. and OMR sheet no. should be same. In case of discrepancy in the number, the candidate should immediately report the matter to the invigilator for replacement of the Test Booklet / OMR Sheet.
4. Each item has four alternative responses marked (1), (2), (3) and (4). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.
Example : ① ② ● ④
where (3) is the correct response.
5. Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Booklet only**. If you mark your response at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
6. Read instructions given inside carefully.
7. Rough Work is to be done in the end of this booklet.
8. If you write your Name, Roll Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, such as change of response by scratching or using white fluid, you will render yourself liable to disqualification.
9. You have to return the Original OMR Sheet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry original question booklet on conclusion of examination.
10. Use only **Black Ball point pen**.
11. Use of any calculator or log table etc., is prohibited.
12. There is no negative marks for incorrect answers.

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. इस पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए ।
2. इस प्रश्न-पत्र में पचास बहुविकल्पीय प्रश्न हैं ।
3. परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी । पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे, जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
 - (i) प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए पुस्तिका पर लगी कागज की सील को फाड़ लें । खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें ।
 - (ii) कवर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चेक कर लें कि ये पूरे हैं । दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ/प्रश्न कम हों या दुबारा ओ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात् किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले लें । इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे । उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा ।
 - (iii) इस जाँच के बाद प्रश्न-पुस्तिका का नंबर OMR पत्रक पर अंकित करें और OMR पत्रक का नंबर इस प्रश्न-पुस्तिका पर अंकित कर दें ।
 - (iv) प्रश्न पुस्तिका नं. और OMR पत्रक नं. समान होने चाहिए । यदि नंबर भिन्न हों, तो परीक्षार्थी प्रश्न-पुस्तिका / OMR पत्रक बदलने के लिए निरीक्षक को तुरंत सूचित करें ।
4. प्रत्येक प्रश्न के लिए चार उत्तर विकल्प (1), (2), (3) तथा (4) दिये गये हैं । आपको सही उत्तर के वृत्त को पेन से भरकर काला करना है जैसा कि नीचे दिखाया गया है :
उदाहरण : ① ② ● ④
जबकि (3) सही उत्तर है ।
5. प्रश्नों के उत्तर केवल प्रश्न पुस्तिका के अन्दर दिये गये OMR पत्रक पर ही अंकित करने हैं । यदि आप OMR पत्रक पर दिये गये वृत्त के अलावा किसी अन्य स्थान पर उत्तर चिह्नित करते हैं, तो उसका मूल्यांकन नहीं होगा ।
6. अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें ।
7. कच्चा काम (Rough Work) इस पुस्तिका के अन्तिम पृष्ठ पर करें ।
8. यदि आप OMR पत्रक पर नियत स्थान के अलावा अपना नाम, रोल नम्बर, फोन नम्बर या कोई भी ऐसा चिह्न जिससे आपकी पहचान हो सके, अंकित करते हैं अथवा अभद्र भाषा का प्रयोग करते हैं, या कोई अन्य अनुचित साधन का प्रयोग करते हैं, जैसे कि अंकित किये गये उत्तर को मिटाना या सफेद स्याही से बदलना तो परीक्षा के लिये अयोग्य घोषित किये जा सकते हैं ।
9. आपको परीक्षा समाप्त होने पर मूल OMR पत्रक निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और परीक्षा समाप्ति के बाद उसे अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें । हालाँकि आप परीक्षा समाप्ति पर मूल प्रश्न-पुस्तिका अपने साथ ले जा सकते हैं ।
10. काले बाल प्वाइंट पेन का ही इस्तेमाल करें ।
11. किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है ।
12. गलत उत्तरों के लिए कोई नकारात्मक अंक नहीं हैं ।

संस्कृत-परम्परागत विषयः

संस्कृत परम्परागत विषय

SANSKRIT TRADITIONAL SUBJECTS

प्रश्नपत्रम् – II

प्रश्नपत्र – II

Paper – II

संकेत : अस्मिन् प्रश्नपत्रे **पञ्चाशत् (50)** बहुविकल्पीय प्रश्नाः सन्ति । तेषु प्रतिप्रश्नमङ्कद्वयम् । **सर्वे** प्रश्नाः उत्तरणीयाः ।

टिप्पणी : इस प्रश्नपत्र में **पचास (50)** बहु-विकल्पीय प्रश्न हैं । प्रत्येक प्रश्न के **दो (2)** अंक हैं । **सभी** प्रश्न अनिवार्य हैं ।

Note : This paper contains **fifty (50)** objective type questions of **two (2)** marks each. **All** questions are compulsory.

1. वर्तमाने कल्पे कति मन्वन्तराणि इदानीं यावत् व्यतीतानि ?

(1) सप्त	(2) षट्
(3) पञ्च	(4) चतुर्दश

2. मेषराशेः स्वामी कतमो ग्रहोऽस्ति ?

(1) बृहस्पतिः	(2) शुक्रः
(3) भौमः	(4) चन्द्रः

3. एकस्य नक्षत्रस्य किं मानम् भवति ?

(1) त्रयः अंशाः विंशतिकलाः	(2) त्रयोदशांशाः विंशतिकलाः
(3) त्रिंशत् अंशाः	(4) दशांशाः विंशतिकलाः

4. जन्मकुण्डल्यां द्वादशो भावः किं कथ्यते ?

(1) कर्मभावः	(2) रोगभावः
(3) व्ययभावः	(4) आयभावः

5. ज्यौतिषशास्त्रस्य कति स्कन्धाः वर्तन्ते ?

(1) त्रयः	(2) चत्वारः
(3) पञ्च	(4) षट्

6. पञ्चसिद्धान्तिका कस्य ग्रन्थोऽस्ति ?

(1) वराहमिहिरस्य	(2) भास्कराचार्यस्य
(3) पराशरस्य	(4) आर्यभट्टस्य

7. 'आदिरन्त्येन सहेता' इति व्याकरणसूत्रेण किं विधीयते ?

(1) इत्सञ्ज्ञा	(2) प्रत्याहारसञ्ज्ञा
(3) लोपसञ्ज्ञा	(4) उपधा सञ्ज्ञा

8. 'मनस् + ईषा' इत्यत्र 'टि' सञ्ज्ञा कस्य भवति ?

(1) मनसः सकारस्य	(2) 'ई' वर्णस्य
(3) मनसः 'अस्' भागस्य	(4) 'मनस्' इति शब्दस्य

9. अधोलिखितेषु विसर्गसन्धेः शुद्धप्रयोगः चेतव्यः –

(1) मनरथः	(2) चक्रिन्त्रायस्व
(3) हरी रम्यः	(4) शिवस् वन्द्यः

10. अत्र लिङ्गमात्राधिक्ये प्रथमाविभक्तेरुदाहरणं चिनुत –

(1) श्रीः	(2) ज्ञानम्
(3) उच्चैः	(4) तटम्

11. मीमांसानुसारं किं नाम स्थानम् ?

(1) क्षेत्रम्	(2) उपस्थितिः
(3) अनुपस्थितिः	(4) प्राङ्गणम्

12. कर्मजन्यफलस्वाम्यं बोधयति _____

(1) उत्पत्तिविधिः	(2) परिसंख्याविधिः
(3) नियमविधिः	(4) अधिकारविधिः

13. प्रयोजनवशेन क्रमनिर्णयः को भवति ?

(1) पाठक्रमः	(2) अर्थक्रमः
(3) नियमक्रमः	(4) विधिनिर्णयः

14. न्यायरत्नमालायाः रचयिता भवति –

(1) वाचस्पतिमिश्रः	(2) मुरारिमिश्रः
(3) भवनाथमिश्रः	(4) पार्थसारथिमिश्रः

15. योगस्य नवान्तरायेषु किं न गण्यते ?

(1) व्याधिः	(2) संशयः
(3) अदर्शनम्	(4) प्रमादः

16. 'भाषा-परिच्छेदः' इति नव्यन्यायग्रन्थस्य रचयिता कः ?

(1) अन्नम्भट्टः	(2) वरदराजः
(3) केशवमिश्रः	(4) विश्वनाथ-न्यायपञ्चानन-भट्टाचार्यः

17. पक्षधरमिश्रविरचितो नव्यन्यायग्रन्थः कः ?

(1) किरणावलीप्रकाशः	(2) न्यायकुसुमाञ्जलिः
(3) तत्त्वचिन्तामण्यालोकः	(4) न्यायलीलावती

18. न्यायदृष्ट्याऽलौकिकप्रत्यक्षे कतिविधः सन्निकर्षः स्वीक्रियते ?

(1) द्विविधः	(2) त्रिविधः
(3) चतुर्विधः	(4) पञ्चविधः

19. सञ्ज्ञा-सञ्ज्ञिसम्बन्धज्ञानं न्यायदर्शने किमङ्गीक्रियते ?

(1) प्रत्यक्षम्	(2) अनुमितिः
(3) उपमितिः	(4) शाब्दः

20. साङ्ख्यदर्शने कानि प्रमाणानि स्वीकृतानि ?

(1) प्रत्यक्षागमोपमानानि	(2) प्रत्यक्षोपमानानुमानानि
(3) आगमानुमानोपमानानि	(4) प्रत्यक्षागमानुमानानि

21. साङ्ख्यदर्शनानुसारं प्रकृतिविकृतिस्वरूपाणि सप्त कानि सन्ति ?

- (1) प्रकृतिपुरुषपञ्चभूतानि
- (2) महत्पुरुषपञ्चतन्मात्राणि
- (3) महदहङ्कारपञ्चभूतानि
- (4) महदहङ्कारपञ्चतन्मात्राणि

22. योगदर्शने 'तत्त्ववैशारदी' टीकाग्रन्थस्य रचयिता कः ?

(1) पतञ्जलिः	(2) व्यासः
(3) भोजदेवः	(4) वाचस्पतिमिश्रः

23. अधोलिखितेषु केन सह कस्य सम्बन्धः ? उचितां तालिकां चिनुत –

(a) सत्कार्यवादः	(i) न्यायवैशेषिकाणाम्
(b) परमाणुवादः	(ii) बौद्धानाम्
(c) विवर्तवादः	(iii) सांख्यानाम्
(d) विज्ञानवादः	(iv) अद्वैतवेदान्तिनाम्

(a) (b) (c) (d)

(1) (iii) (ii) (i) (iv)
(2) (iii) (iv) (i) (ii)
(3) (iii) (i) (iv) (ii)
(4) (iii) (i) (ii) (iv)

24. 'तत्र पृथिव्यादीनि भूतानि चत्वारि तत्त्वानि' इति कस्य मान्यता अस्ति ?

(1) चार्वाकदर्शनस्य	(2) न्यायदर्शनस्य
(3) मीमांसादर्शनस्य	(4) वेदान्तदर्शनस्य

25. 'योगाचारः' सिद्धान्तोऽयं वर्तते –

(1) मीमांसादर्शनस्य	(2) दयानन्ददर्शनस्य
(3) चार्वाकदर्शनस्य	(4) बौद्धदर्शनस्य

26. 'वीतरागस्तुतिः' इति दर्शनग्रन्थः केन लिखितः ?

(1) प्रभाचन्द्रेण	(2) हेमचन्द्रेण
(3) जयन्तभट्टेन	(4) अनन्तचन्द्रेण

27. शुक्लयजुर्वेदेन सम्बद्धा का शिक्षा वर्तते ?

(1) याज्ञवल्क्यशिक्षा	(2) माण्डूकीशिक्षा
(3) नारदीयशिक्षा	(4) माण्डव्यशिक्षा

28. ईशोपनिषद् यजुर्वेदस्य केन अध्यायेन सम्बद्धा ?

(1) चत्वारिंशदध्यायेन	(2) त्र्यास्त्रिंशदध्यायेन
(3) त्रिंशदध्यायेन	(4) दशमाध्यायेन

29. शुक्लयजुर्वेदस्य ब्राह्मणग्रन्थोऽस्ति –

(1) वंशब्राह्मणम्	(2) पञ्चविंशब्राह्मणम्
(3) कौषीतकिब्राह्मणम्	(4) शतपथब्राह्मणम्

30. शुक्लयजुर्वेदस्य कति शाखाः प्रचलिताः सन्ति ?

(1) चतस्रः	(2) द्वे
(3) पञ्च	(4) तिस्रः

31. मध्वाचार्यः किं मतं प्रतिपादयति ?

(1) द्वैतमतम्	(2) अद्वैतमतम्
(3) भेदाभेदमतम्	(4) विशिष्टाद्वैतमतम्

32. मध्वदर्शनस्य अपरनाम किम् अस्ति ?

- (1) मीमांसादर्शनम्
- (2) प्रत्यभिज्ञादर्शनम्
- (3) वेदान्तदर्शनम्
- (4) पूर्णप्रज्ञदर्शनम्

33. मिताक्षरानुसारं सुराशब्दप्रयोगः कीदृशोऽस्ति ?

(1) पारिभाषिकः	(2) योगरूढः
(3) पानमात्रम्	(4) गौणः

34. प्राजापत्यं तीर्थं किं भवति ?

- (1) अंगुष्ठस्य मूलं
- (2) अनामिकायाः मूलं
- (3) कनिष्ठायाः मूलं
- (4) मध्यमायाः मूलं

35. अग्निदिव्ये कति मण्डलानि भवन्ति ?

(1) चत्वारि	(2) पञ्च
(3) नव	(4) एकादश

36. अभावे ज्ञातृचिह्नानां सीम्नः

प्रवर्त्तयिता कः भवति ?

(1) गृहस्थः	(2) राजा
(3) गोपालकः	(4) वृद्धः

37. रसगङ्गाधरस्य कर्ता कः ?

(1) कल्हणः	(2) विश्वनाथः
(3) आनन्दवर्धनः	(4) पण्डितराजः जगन्नाथः

38. कविः बिल्हणः किं रचितवान् ?

- (1) जानकीहरणम्
- (2) विक्रमाङ्कदेवचरितम्
- (3) खण्डनखण्डखाद्यम्
- (4) शृङ्गारतिलकम्

39. नलदमयन्तीकथाचित्रणं कस्मिन् महाकाव्ये प्राप्यते ?

(1) नैषधीयचरिते	(2) किरातार्जुनीये
(3) भामिनीविलासे	(4) रघुवंशे

40. “अस्त्युत्तरस्यां दिशि देवतात्मा हिमालयो नाम नगाधिराजः” पङ्क्तिरियं कुत्र प्राप्यते ?

(1) अभिज्ञानशाकुन्तले	(2) कुमारसम्भवे
(3) वेणीसंहारे	(4) शिशुपालवधे

41. पद्मपुराणस्य कस्मिन् खण्डे जगन्नाथानुवर्णनमस्ति ?

- (1) तृतीये स्वर्गखण्डे
- (2) द्वितीये भूमिखण्डे
- (3) चतुर्थे पातालखण्डे
- (4) प्रथमे सृष्टिखण्डे

42. गरुडपुराणोक्तदिशा दूर्वाष्टमी भवति –

- (1) कार्तिकशुक्लाष्टमी
- (2) पौषशुक्लाष्टमी
- (3) आषाढशुक्लाष्टमी
- (4) भाद्रशुक्लाष्टमी

43. 'नवमी विद्या' कुत्र प्राप्यते ?

(1) रामायणे	(2) महाभारते
(3) शैवागमे	(4) शिवपुराणे

44. आगमानुसारं कः 'पतिप्रमाता' न उच्यते ?

(1) अकलः	(2) मन्त्रमहेश्वरः
(3) मन्त्रेश्वरः	(4) मन्त्रः

45. 'अहम्' इत्यस्य श्रद्धा, असीमा, परिपूर्णा च अवस्था का उच्यते ?

(1) परावस्था	(2) विच्छिन्नता
(3) विमर्शात्मकता	(4) अनभिव्यक्तता

46. 'शुद्धविद्या' किमुच्यते ?

(1) मन्त्रेश्वरः	(2) भेदाभेदमयीदृष्टिः
(3) अभेददृष्टिः	(4) भेददृष्टिः

47. वेदान्तसारस्य प्रणेता कः ?

(1) अन्नम्भट्टः	(2) ईश्वरकृष्णः
(3) सदानन्दः	(4) कपिलः

48. वेदान्तो नाम किम् ?

(1) रामायणम्	(2) उपनिषत्प्रमाणम्
(3) शारीरकसूत्रम्	(4) नीतिमञ्जरी

49. वेदान्ते 'शारीरकः' इत्यस्य कोऽर्थः ?

(1) माया	(2) जीवः
(3) प्रकृतिः	(4) महत्

50. वेदान्ते अनुबन्धसंज्ञया किं नाभिहितम् ?

(1) अधिकारी	(2) प्रयोजनम्
(3) सम्बन्धः	(4) विज्ञानम्

Space For Rough Work